

STARÁ%00, DOBRÁ%00... A MOUDRÁ%00

Stá™eda, 10 Á•ervenec 2019

Á½idovská© anekdoty moÁ¾no pova¾ovati za lidovou poezii. Tak jako neznÁjme autora ruskÁ½ch bylin nebo srbskÁ½ch zpÁvÁ- bohatÁ½rskÁ½ch, arabskÁ½ch pohÁdek a stÁ™edovÁkÁ½ch legend, tak neznÁjme pÁvodce Á½idovskÁ½ch anekdot. PokouÁjÁ-te-li se udat nÁjakou novou Á½idovskou anekdotu osvÁdÁenÁ©mu znalci, nedoÁ¾ijete se zpravidla ÁospÁchu. Zr vyslechne vaÁje vypravovÁjnÁ- se zachmuÁ™enou tvÁjÁ™Á-, neodmÁnÁ- vÁjs smÁ-chem, jak by se sluÁjelo, ale mÁjvne op rukou a Á™ekne: â€ŽTo je starÁ©."

Je ovÁjem pochybno, jestli tyto anekdoty jsou pÁvodnÁ-. PokouÁjÁ-te-li se udat nÁjakou novou Á½idovskou anekdotu osvÁdÁenÁ©mu znalci, nedoÁ¾ijete se zpravidla ÁospÁchu. Znalec vyslechne vaÁje vypravovÁjnÁ- se zachmuÁ™enou tvÁjÁ™Á-, neodmÁnÁ- vÁjs smÁ-chem, jak by se sluÁjelo, ale mÁjvne opovrÁ¾livÁ) rukou a Á™ekne: â€ŽTo je starÁ©.â€œ UÁ¾ Karel ÁEapek vyslovil teorii, Á¾e vÁbec nenÁ- novÁ½ Podle jeho nÁzoru se anekdoty objevily na zemi souÁasnÁ) a lidstvem; tudÁ-Á¾ jakÁ©si â€Žpraanekdotyâ€œ, kterÁ© existujÁ- od pradÁjvna - jako jsou prabuÁky, podle stoupencÁ- vÁ½vojovÁ© teorie. Anekdota tedy proÁila vÁ½vojem jako primitivnÁ- Á¾ivoucÁ- organismus a pÁ™izpÁ-sobovala se souÁasnÁ) Á¾ivotu. Á½idovská© anekdoty majÁ- melancholii lidÁ-, odvÁjcnÁ½ch od skuteÁnosti, ale horoucniÁ) touÁ¾Á-cÁ-ch po skuteÁnosti. V jejich sebeironii jevÁ- se dychtÁnÁ- po aktivitÁ), po Áinu a po plnoprÁvnÁ©m Á¾ivotÁ).

Uva¾ujj-li o tÁto strÁjnce Á½idovská© anekdoty, tehdy si vzpomenu na jednu scÁnu z filmu ZlatÁ© opojenÁ-. V AljaÁice byla objevena zlatÁj loÁ¾iska. ZÁstupy lidÁ- z celÁcho svÁta hrnou se do tÁch pochmurnÁ½ch arktickÁ½ch krajÁ, aby buÁ zbohatli nebo nechali kosti na snÁhovÁ½ch plÁjnÁ-ch.

Mezi zÁstupy dobrodruhÁ- vmÁ-sÁ- se malÁ½, komickÁ½ mazlÁ-Áek s pajdavÁ½ma nohama a s buÁ™inkou na hlavÁ). Áekne si: KdyÁ¾ vÁjichni mohou jÁ-t do AljaÁiky, proÁ bych jÁj nemohl? Nejsem tak silnÁ½, tak odvÁjÁ¾nÁ½ a chytrÁ½ jako ti ostatnÁ- chlapi? Ohooo! My tÁ© AljaÁice ukÁjÁ¾eme, co dovedeme...

A pak vidÁ-me Chaplina v osamÁlÁ©m cutawayi a s rÁjkoskou, uprostÁ™ed nesmÁ-rnÁ½ch, snÁ¾nÁ½ch plÁjnÁ-. MalÁ½ Á¾idÁjÁek, nepatrnÁ½ ÁernÁ½ brouk v arktickÁ© pouÁjti. Chaplin, konfrontovÁjn s polÁjnÁ- pÁ™Á-rodou.

MÁj jenom strach, aby lidÁ© na nÁm nepoznali, Á¾e mÁj strach.

PÁ™eje si, aby celÁ½ svÁt vidÁl, Á¾e vyzval aljaÁskou pÁ™Á-rodou na souboj a Á¾e pÁ™Á-roda kapitulovala pÁ™ed jeho muÁ¾nou odvahouâ€(z ÁlÁjinku Karla PolÁjÁka)

Pan Barches jel do lã;znã-. Tam pak, v sousednã- vanã, uvidãl jakã©hosi Slovana, dlouhã©ho blondã½na s ohrnutã½m nosem. Barches se pokornã› skrã•il, neboã¥ se obã;val, Å¾e jej bude neznã;imã½ antisemita insultovat. Slovan se vykoupal, vystoupil z vany, aby se osuã;il. Barches jej zmã›ã™ã- od shora aã¾ dolã-ã€! Najednou pravã- radostnã›: â€ŽProsã-m vã;js, kdy mã;ime letos Den smã-ã™menã-?ã€œ

Nã;boã¾enskã; obec v Libochovicã-ch hledala ã;amese (ã¾idovskã©ho kostelnã-ka). Pã™ihlã;sil se mladã½ muã¾. Rabã-n si ho prohlã©dl a lã-bil se mu.

â€ŽVyznã;te se takã© v bohosluã¾bã;ch?ã€œ pã;tral.

â€ŽJestli se vyznã;im!ã€œ odvã›til mladã½ muã¾ sebevã›domã›. â€ŽZnã;im vã;jecko. Pã-smo znã;im, talmud jsem prostudoval, bohosluã¾by mã;im v malã-ã•ku, no jã; vã;im ã™ã-kã;im, nenã- nic, co bych neznal.ã€œ

â€ŽTo je dobã™e,ã€œ zaradoval se rabã-n. â€ŽJste pã™ijjat. Podepiã;te mi smlouvu.ã€œ

â€ŽOjvej,ã€œ vzkã™ikl mladã½ muã¾. â€ŽTo je ouraz. Psã;it neumã-m.ã€œ

â€ŽPak lituji,ã€œ odvã›til rabã-n. â€Žã;amese, kterã½ neumã- psã;it, nemã-ã¾eme potã™ebovat.ã€œ

Mladã½ muã¾ byl smutnã½ a odeã;jel do svã›ta. Dal se na obchod. Protoã¾e byl ã•ilã; hlava, pã™ivedl to na finanã•nã-ho magnã;ta, pã™ed nã-mã¾ se sklã;inã›ly korunovanã© hlavy.

Staã™iã•kã½ zemã›pã;in ho jmenoval ã;lehticem. Dva pã;ini ve fraku mu pã™inesli jmenovacã- dekret k podpisu. Novopeã•enã½ ã;lehtic mã-nil, Å¾e by to mohl podepsat jeho tajemnã-k. Pã;ini ã™ekli, Å¾e to nejde, Å¾e to musã- bã½t podepsã;ino vlastnoruã•nã›.

â€ŽJã; neumã-m psã;it,ã€œ pã™iznal se bankã©ã™.

â€ŽTo nenã- moã¾nã©!ã€œ, vzkã™ikli pã;ini.

â€ŽJakpak nenã- moã¾nã©! Kdybych umã›l psã;it, mohã™ jsem bã½t dneska ã;amesem v Libochovicã-chã€œ

Artur Katz je, chudã;k, ã°plnã› slepã½. Ale pã™esto miluje ã¾eny a zejmnã©na ã¾eny bytelnã©, vnadnã©, mohutnã½ch a tuã•nã½ch tvarã. Tak mu naã;ili nevã›stu takovã© jakosti.

I pã™ivedli ho do domu nevã›sty a povã-dajã:- â€ŽHele, Artur, tady je tvoje nevã›sta Rosa.ã€œ

â€ŽDovolte, aã¥ se podã-vã;im,ã€œ povã-dã; Artur a poã•al rukama odhadovat jejã- pã™ednosti.

Hmatã; kolem pasu, poã™ã;d kolem pasu, a jeã;itã› kolem pasu a najednou zvolal nadã;enã›:

â€žTo je poÁ™Á;d jeÁ;tÁ› Rosa?â€œ

Kohn je Á•lenem pohÁ™ebnÁ-ho
bratrstva. Jednou jde takovÁ; typickÁ; Á™eÁ•.

â€žJÁ; bych chtÁ›l bÁ½t pohÁ™ben vedle Alberta Einsteina,â€• pravÁ- Chajim Jankel.

â€žTo jÁ;,â€• osmÁ›lÁ- se Hyman Rose, â€žJÁ; bych chtÁ›l leÁ¼et vedle Igora StravinskÁ©ho.â€•

Kohn cÁ-tÁ- na sobÁ› pohledy
ostatnÁ-ch: â€žJÁ; bych chtÁ›l leÁ¼et vedle Meryl StreepovÁ©.â€•

OstatnÁ- se jen chechtajÁ-: â€žVoni jsou ale chÁ³chem, Kohn! Meryl StreepovÁ; jeÁ;tÁ›
Á¼ijelâ€•

Kohn na to: â€žPrÁ›vÁ› protolâ€•

Dva Á¼Á;ci jeÁ;jivy rozmlouvajÁ- o EinsteinovÁ›
teorii relativity.

â€žJÁ; naprosto nechÁ;pu,â€œ pÁ™iznÁ;vÁ; se David, â€žjak mohou bÁ½t dvÁ› stejnÁ©
vÁ›ci souÁ•asnÁ› rÁ›znÁ©?â€œ

â€žJÁ; ti to hned vysvÁ›tlÁ-m,â€œ odpovÁ-dÁ; Davidovi Josef. â€žKdyby se ti
rozpÁ;lenÁ© nahÁ©dÁ›vÁ•e posadilo na klÁ-n, kaÁ¼dÁ; hodina by ti pÁ™ipadala jako
okamÁ¼ik. Ale kdybys ty sÁ; se posadil nahÁ½ na rozpÁ;lenÁ; kamna, kaÁ¼dÁ½ okamÁ¼ik by
ti pÁ™ipadal jako hodina. To je pÁ™ece jasnÁ©, ne?â€œ

BÁ›hem pÁ™mÁ-mÁ›Á™mÁ- mezi HamÁ;sem a
Izraelem se chystÁ; vyjedná;vÁ;inÁ-. Jsou vÁ;jak nÁ›jakÁ© prostoje a Á•ekÁ; se na vÁ;echny
zÁ;stupce Izraele a tak Netanjahu Á¼e povÁ- protistranÁ› vtip:

"MojÁ¼Á-Á; jde pro pÁ™ikÁ;izÁ;inÁ-, ale nÁ›jak to neodhadl a pÁ™liÁ; se oblÁ©kl do
toho vedra. SundÁ; si tedy kabÁ;t a pokračuje bez nÁ›j.

Kdy¼ se ale vrÁ;tÁ-, tak zjistÁ-, Á¼e mu jej nÁ›kdo ukradl. Rozjede se pÁ;trÁ;inÁ-, kdo
to mohl bÁ½t a bÁ›hem dvou dnÁ- je jasnÁ©, Á¼e ho ukradli Palestinci a tak se
..."

VyprÁ;vÁ›nÁ- pÁ™eruÁ;Á- ChÁ;lilid MaÁ;Á;l
a vykÁ™ikuje: " Takhle se to nemohlo stÁ;t. V tÁ© dobÁ› tady Á¼idnÁ½ Palestinec
jeÁ;tÁ› Á¼iroko daleko nebyl!"

A Netanjahu na to: "Ok, jÁ; myslÁ-m, Á¼e tÁ-mhle mÁ-Á¼eme zahÁ;jit naÁ;je rozhovory."

Kipa (hebr.: xÖ¼xÖ¼xÖ¼x, pl. x™x™x™x™ - kipot) nebo jarmulka (jidiÁ; x™x™x™x™x™ - jarmike) je pokrÁ½vka hlavy
vÁ›Á™mÁ-cÁ- Á¼idÁ© nosÁ- ve shodÁ› s tradicÁ- svÁ©ho nÁ;boÁ¼enstvÁ- (judaismus). Ta tvrdÁ-, Á¼e
Á•lovÁ;k má; má-t hlavu pokrytou proto, aby nestÁ;il pÁ™ed Bohem nahÁ½. VyjadÁ™uje tedy
Á©ctu k Bohu. JejÁ- pÁ›vod se datuje do pobiblickÁ½ch dob. Podle Talmudu je Á¼id
povinnÁ½ nosit kipu pÁ™i modlitbÁ› a studiu TÁ³ry. NÁ›kterÁ© rabÁ-nskÁ© autority tento
Á©zus rozÁ;Á™ily a tak od 16.-17. stoletÁ- nosÁ- nÁ›kteÁ™mÁ- vÁ›Á™mÁ-cÁ- Á¼idÁ© kipu neustÁ;le.

